

When I was going to St. Ives I met a guy with four wives...

Rashi

Bereshit 29.18-30.13

18) אַעבְרָךְ שְׁבַע שָׁנִים. הם "ימים אחדים" שאמר רחל לו אמו "וישבת עמו ימים אחדים" (לעיל כו:מד), ותדע שפן הוא, שהרי כתיב "ויהיו בעיניו כמים אחדים" (לקמן פסוק כ): ברחל בתך הקטנה. כל הפימנים הללו למה, לפי שהיה יודע בו שהוא רמאי, אמר לו "אעבדך ברחל", ושמה תאמר רחל אחרת מן השוק, תלמוד לומר "בתך", ושמה תאמר אחליף ללאה שמה ואקרא שמה רחל, תלמוד לומר "הקטנה". ואף על פי כן לא הועיל, שהרי רמחו (שם): (25) ויהי בבקר והנה היא לאה. אבל בלילה לא הייתה לאה, לפי שמסר יעקב סימנים לרחל, וכשראתה (רחל) שמכניסין לו לאה, אמרה, עכשו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים (מגילה יג ע"ב; ב"ב כג ע"א): (30) עוד שבע שנים אחרות. ואחרות] הקישן לראשונות, מה ראשונות באמונה אף האחרונות באמונה, ואף על פי שברמאות בא עליו (ב"ר ע"כ): (32) ותקרא שמו ראובן. רבותינו פשוט, אמרה, ראו מה בין בני לבן חמי, שמכר את הבכורה ליעקב, וזה לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו, ולא עוד שלא ערער עליו, אלא שבקש להוציאו מן הבור (ברכות ז ע"ב): (34) הפעם אודה. שנמלתי יותר מחלקי, מעתה יש לי להודות (ב"ר שם): (1) ותקנא רחל באחיה. קנאה במעשיה הטובים, אמרה, אלולי שאדקה ממני לא זכתה לבנים (שם ו): הבה לי. וכי כך עשה אביך לאמה, והלא התפלל עליה (שם ו): מתה אנכי מבאן למי שאין לו בנים שחשוב כמת (שם ו; נדרים סד ע"ב) (2) התחת. וכי במקומו אני אשר מנע ממך. את אומרת שאעשה כאבא, אני איני כאבא, אבא לא היו לו בנים, אני יש לי בנים, "ממך מנע" ולא ממני (ב"ר שם ז): (10) ותלד ולפה. בכלן נאמר הריון חוץ מזלפה, לפי שהיתה בחורה מכלן ותינוקת בשנים ואין הריון נכר בה (ב"ר ע"א:ט), וכדי לרמות ליעקב נתנה לבן ללאה, שלא יבין שמכניסין לו את לאה, שפך מנהג לתן שפחה הגדולה לגדולה והקטנה לקטנה:

18 ויאָהב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אַעֲבֹדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתִיךָ הַקְּטָנָה: 19 וַיֹּאמֶר לָבֵן טוֹב תַּתִּי אִתָּה לָךְ מִתַּתִּי אִתָּה לְאִישׁ אַחֵר שְׁבַח עַמְדִּי: 20 וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שִׁבְעַת שָׁנִים וַיְהִיו בְּעֵינָיו כַּיָּמִים אֶחָדִים בְּאֵהָבָתוֹ אֹתָהּ: 21 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֵן הִבֵּה אֶת־אִשְׁתִּי כִּי מָלְאוּ יָמִי וְאִבּוֹאָה אֵלַיָּהּ: 22 וַיֹּאסֹף לָבֵן אֶת־כָּל־אִשְׁתֵּי הַמָּקוֹם וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּהּ: 23 וַיְהִי בַעֲרָב וַיִּקַּח אֶת־לֵאָה בָתּוֹ וַיָּבֵא אֹתָהּ אֵלָיו וַיָּבֵא אֵלַיָּהּ: 24 וַיִּתֵּן לָבֵן לָהּ אֶת־זֹלְפָה שִׁפְחָתוֹ לְלֵאָה בָתּוֹ שִׁפְחָהּ: 25 וַיְהִי בַבֶּקֶר וַהֲנִידָהּ הוּא לֵאָה וַיֹּאמֶר אֶל־לָבֵן מַה־זֹּאת עָשִׂיתְ לִי הֲלֹא בְרַחֵל עַבְדְּתִי עִמָּךְ וְלָמָּה רַמִּיתִנִּי: 26 וַיֹּאמֶר לָבֵן לֹא־יַעַשֶׂה בֶן בְּמִקְוָמֶנּוּ לְתַת הַצְּעִירָה לְפָנַי הַבְּכִירָה: 27 מִלֵּא שִׁבְעַת זֹאת וְנִתְּנָה לָךְ גַּם־אֶת־זֹאת בַּעֲבֹדָה אֲשֶׁר תַּעֲבֹד עַמְדִּי עוֹד שִׁבְעַת־שָׁנִים אַחֲרוֹת: 28 וַיַּעַשׂ יַעֲקֹב בֶּן וַיִּמְלֵא שְׁבַע זֹאת וַיִּתֵּן־לוֹ אֶת־רַחֵל בָּתּוֹ לֹא לְאִשָּׁה: 29 וַיִּתֵּן לָבֵן לְרַחֵל בָּתּוֹ אֶת־בְּלֵהָ שִׁפְחָתוֹ לָהּ לְשִׁפְחָהּ: 30 וַיָּבֵא גַם אֶל־רַחֵל וַיֹּאהֲב גַּם־אֶת־רַחֵל מִלֵּאָה וַיַּעֲבֹד עִמָּו עוֹד שִׁבְעַת־שָׁנִים אַחֲרוֹת: 31 וַיֵּרָא ד' כִּי־שָׁנוּאָה לֵאָה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחֲמָהּ וְרַחֵל עֲקָרָה: 32 וַתַּהַר לֵאָה וַתֵּלֵד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי־רָאָה ד' בְּעֵינָי כִּי עָתָה יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי: 33 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֵד בֶּן וַתֹּאמֶר כִּי־שָׁמַע ד' כִּי־שָׁנוּאָה אֲנֹכִי וַיִּתְּנֵלִי גַם־אֶת־זֹה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ שִׁמְעוֹן: 34 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֵד בֶּן וַתֹּאמֶר עָתָה הַפְּעֵם יֵלֹדָה אִישִׁי אֵלָי כִּי־יִלְדֹתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־בֶּן קָרָא־שְׁמוֹ לֹוִי: 35 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֵד בֶּן וַתֹּאמֶר הַפְּעֵם אֹדָה אֶת־ד' עַל־בֶּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלְּדָתָּהּ: 30.1 וַתֵּרָא רַחֵל כִּי לֹא יִלְדָה לְיַעֲקֹב וַתִּקְנֵא רַחֵל בְּאָחִיהָ וַתֹּאמֶר אֶל־יַעֲקֹב הִבֵּה־לִּי בָנִים וְאִם־אֵין מִתָּה אֲנֹכִי: 2 וַיַּחֲרָץ יַעֲקֹב בְּרַחֵל וַיֹּאמֶר הֲתַחַת אֶלְקִים אֲנֹכִי אֲשֶׁר־מָנַע מִמֶּנּוּ פְרִי־בֶטֶן: 3 וַתֹּאמֶר הִנֵּה אֲמַתִּי בְלֵהָ בָא אֵלַיָּהּ וַתֵּלֵד עַל־בְּרָפִי וְאִבְנָה גַם־אֲנֹכִי מִמֶּנָּה: 4 וַתִּתֵּן־לוֹ אֶת־בְּלֵהָ שִׁפְחָתָהּ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלַיָּהּ יַעֲקֹב: 5 וַתַּהַר בְּלֵהָ וַתֵּלֵד לְיַעֲקֹב בֶּן: 6 וַתֹּאמֶר רַחֵל דְּגַנִּי אֶלְקִים וְגַם שָׁמַע בְּקִלִּי וַיִּתְּנֵלִי בֶן עַל־בֶּן קָרָאָה שְׁמוֹ דָן: 7 וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֵד בְּלֵהָ שִׁפְחָת רַחֵל בֶּן שְׁנֵי יַעֲקֹב: 8 וַתֹּאמֶר רַחֵל וַתִּתְּנֵלִי אֶלְקִים וַתִּפְתַּלְתִּי עִם־אֲחֹתִי גַם־יִכְלֹתִי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נַפְתָּלִי: 9 וַתֵּרָא לֵאָה כִּי עַמְדָה מִלְּדָת וַתִּקַּח אֶת־זֹלְפָה שִׁפְחָתָהּ וַתִּתֵּן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה: 10 וַתֵּלֵד זֹלְפָה שִׁפְחָת לֵאָה לְיַעֲקֹב בֶּן: 11 וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּגַד [בֶּא גֹד] וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גַד: 12 וַתֵּלֵד זֹלְפָה שִׁפְחָת לֵאָה בֶּן שְׁנֵי יַעֲקֹב: 13 וַתֹּאמֶר לֵאָה בְּאִשְׁרֵי כִּי אִשְׁרוּנִי בָנוֹת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אָשֶׁר:

18. And Jacob loved Rachel; and said, I will serve you seven years for Rachel your younger daughter. 19. And Laban said, It is better that I give her to you, than that I should give her to another man; stay with me. 20. And Jacob served seven years for Rachel; and they seemed to him but a few days, for the love he had for her. 21. And Jacob said to Laban, Give me my wife, for my days are fulfilled, that I may go in to her. 22. And Laban gathered together all the men of the place, and made a feast. 23. And it came to pass in the evening, that he took Leah his daughter, and brought her to him; and he went in to her. 24. And Laban gave to his daughter Leah Zilpah his maid for an maidservant. 25. And it came to pass, that in the morning, behold, it was Leah; and he said to Laban, What is this that you have done to me? did not I serve with you for Rachel? why then have you deceived me? 26. And Laban said, It must not be so done in our country, to give the younger before the firstborn. 27. Complete her week, and we will give you this also for the service which you shall serve with me yet seven other years. 28. And Jacob did so, and fulfilled her week; and he gave him Rachel his daughter for his wife also. 29. And Laban gave to Rachel his daughter Bilhah his maidservant to be her maid. 30. And he went in also to Rachel, and he loved also Rachel more than Leah, and served with him yet seven other years. 31. And when the Lord saw that Leah was hated, he opened her womb; but Rachel was barren. 32. And Leah conceived, and bore a son, and she called his name Reuben; for she said, Surely the Lord has looked upon my affliction; now therefore my husband will love me. 33. And she conceived again, and bore a son; and said, Because the Lord has heard that I was hated, he has therefore given me this son also; and she called his name Simeon. 34. And she conceived again, and bore a son; and said, Now this time will my husband be joined to me, because I have born him three sons; therefore was his name called Levi. 35. And she conceived again, and bore a son; and she said, Now will I praise the Lord; therefore she called his name Judah; and ceased bearing. 1. And when Rachel saw that she bore Jacob no children, Rachel envied her sister; and said to Jacob, Give me children, or else I die. 2. And Jacob's anger was kindled against Rachel; and he said, Am I in God's place, who has withheld from you the fruit of the womb? 3. And she said, Behold my maid Bilhah, go in to her; and she shall bear upon my knees, that I may also have children by her. 4. And she gave him Bilhah her maidservant to wife; and Jacob went in to her. 5. And Bilhah conceived, and bore Jacob a son. 6. And Rachel said, God has judged me, and has also heard my voice, and has given me a son; therefore she called his name Dan. 7. And Bilhah Rachel's maid conceived again, and bore Jacob a second son. 8. And Rachel said, With great wrestlings have I wrestled with my sister, and I have prevailed; and she called his name Naphtali. 9. When Leah saw that she had ceased bearing, she took Zilpah her maid, and gave her for a wife to Jacob. 10. And Zilpah Leah's maid bore Jacob a son. 11. (K) And Leah said, Fortune has come; and she called his name Gad. 12. And Zilpah Leah's maid bore Jacob a second son. 13. And Leah said, Happy am I, for the daughters will call me blessed; and she called his name Asher.